

Sterke gezinshuizen – een natuurlijk gezinssysteem waar kwetsbare jeugdigen zich veilig en thuis voelen

Koersdocument

13 mei 2019

Inleiding

Een onderdeel van het *Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind* is dat ouders er te allen tijde verantwoordelijk voor zijn dat hun kinderen gezond eten, voldoende aandacht krijgen, een veilig huis hebben en naar school kunnen. Ze helpen hun kinderen (liefdevol) opgroeien. Als dat, om welke reden dan ook, niet kan dan willen we dat kinderen en jongeren *zo thuis mogelijk* opgroeien.

Zoals verwoord in actielijn 2, van Zorg voor de jeugd, “*gunnen we elk kind dat niet meer thuis kan wonen een jeugd in een omgeving die zoveel mogelijk lijkt op een gezin en zoveel mogelijk in het netwerk van het oorspronkelijke gezin.*” Ons gezamenlijke streven in de jeugdhulpsector is dat jeugdigen kunnen opgroeien in hun eigen gezin, maar als dat om wat voor reden dan ook niet lukt, dan zijn de huidige gezinshuizen, en in de toekomst nieuwe vormen van (kleinschalige) gezinsgerichte voorzieningen – als alternatief voor de residentiële en/of gesloten jeugdhulp – vormen van jeugdhulp die een liefdevolle, veilige thuisbasis kunnen bieden. Gezinsgerichte woonvormen zijn een belangrijk alternatief voor als het thuis niet meer lukt. Waarbij te allen tijde het uitgangspunt moet zijn dat bij elke uithuisplaatsing er alles aan gedaan is om dit te voorkomen.

In dit koersdocument schetsen wij als vertegenwoordigers van en betrokkenen bij gezinsgerichte voorzieningen zoals gezinshuizen zelf, wat er volgens ons nodig is om een nog stevigere en toekomstbestendigere waarde te worden in de jeugdhulp. We zijn de pilotfase voorbij. Als we echt een kwalitatief en duurzaam alternatief willen zijn voor de residentiële en gesloten jeugdhulp, dan is het van belang dat gezinshuizen en gezinsgerichte (woon)voorzieningen verder professionaliseren en vernieuwen om blijvende kwaliteit te leveren. Dat doen we omdat we zelf vinden dat de jeugdigen die bij ons (komen) wonen recht hebben op de best passende zorg. We willen dit te allen tijde blijven leveren. Om alle jeugdigen best passende zorg te kunnen bieden, is het belangrijk dat gezinsgerichte (woon)voorzieningen – in aard en omvang – een werkend alternatief zijn voor de residentieel en/of gesloten jeugdhulp zonder gezinsgerichte uitgangspunten. Dit document beschrijft wat daar voor nodig is.

Scope Koersdocument

Onze Koers start bij *de huidige gezinshuizen*. Dit betekent niet dat we geen oog hebben voor andere innovatieve kleinschalig gezinsgerichte vormen. Integendeel. Het streven is om in de toekomst meer residentiele plekken af te bouwen en meer nieuwe gezinsgerichte vormen te

ontwikkelen. Deze ontwikkeling wordt in gezamenlijkheid opgepakt *met de hele jeugdhulpsector* en met onze partners zoals het onderwijs. Conform de motie van Tweede Kamerleden Voordewind, Peters, Tielen en Raemakers van 13 februari jl. willen we dat juist in samenhang gezien met andere actieplannen. De uitvoering van het actieplan *beste passende zorg voor kwetsbare jeugdigen* en het actieplan *Pleegzorg* zijn daarin leidend en wij zijn er allemaal bij betrokken.

In dit Koersdocument kiezen we voor de volgende scope:

- A. Versterken:** wat is er nodig om de huidige gezinshuizen te versterken en te verduurzamen?
- B. Verbinden en vernieuwen:** welke opgaven zijn cruciaal voor de huidige gezinshuizen en de ontwikkeling naar nieuwe kleinschalig gezinsgerichte voorzieningen maar zullen we te allen tijde in verbinding cq gezamenlijk met andere actieplannen (waaronder *Best passende zorg voor kwetsbare jeugdigen* en *Pleegzorg*) moeten uitwerken?
- C. Voorwaardelijk:** welke randvoorwaarden moeten daarvoor minimaal georganiseerd zijn?

We hebben dit document opgesteld met een groot aantal partners in het veld, zoals BGZJ, gezinshuis.com, Present 24x7, NJi, VNG en Ministerie van VWS. Vanzelfsprekend zullen we een vertegenwoordiging van jeugdigen die wonen in de gezinshuizen, betrekken bij de uitwerking van dit Koersdocument.

De basis: toepassen kwaliteitscriteria gezinshuizen

De kern van onze Koers zijn de *kwaliteitscriteria* die in de afgelopen periode zijn ontwikkeld door het kernteam, samen met het Nederlands Jeugdinstituut en Hogeschool Leiden, en waarbij een groot aantal partijen uit het veld zijn betrokken. We hebben met elkaar hard gewerkt aan een gezamenlijk beeld dat de beoogde kwaliteit weergeeft waarvoor we willen gaan staan als sector. We zijn trots op de criteria die we hebben geformuleerd, maar de grootste opgave begint nu: *het toepassen van de kwaliteitscriteria*.

Kernelementen van onze Koers

We starten met de definitie van gezinshuizen:

Definitie gezinshuis

“Een gezinshuis is een **kleinschalige vorm** van jeugdhulp - georganiseerd vanuit een **natuurlijk gezinssysteem** - waar gezinshuisouders volgens het **24x7** principe **opvoeding, ondersteuning en zorg** bieden aan bij hen in huis geplaatste kinderen en jongeren die tijdelijk of langdurig zijn aangewezen op **intensieve en professionele hulpverlening** als gevolg van beschadigende ervaringen en/of complexe problematiek.”

Dit is het perspectief van waaruit we handelen. In een gezamenlijke bijeenkomst eind 2018 formuleerden we de belangrijkste kernopgaven (zie figuur hieronder).

Op die manier hebben we gezamenlijk zicht gekregen op wat fundamenteel en vitaal is voor gezinshuizen en kleinschalig gezinsgerichte voorzieningen. In onze Koers staan de eigenheid en de beoogde ontwikkeling van de huidige gezinshuizen centraal. De meeste opgaven uit het schema hiernaast gaan hierover en zijn genoemd omdat er meer aandacht voor moet zijn. We constateerden ook met elkaar dat de opgaven die gaan over nieuwe vormen (en een aantal andere opgaven zoals matching, respijtzorg en kennis) al een plek hebben in andere actieplannen en lopende onderzoeken. Het overgrote deel van de partners in de jeugdhulp deelt dus het belang van deze opgaven. Dat is een zeer goede uitgangssituatie en

Niveau	Uitdagingen
Landelijk	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Landelijke (informatie)campagne ▪ Opleiding en scholing ▪ 18-/18+ regeling ▪ Passende vervolgplekken ▪ Administratieve lasten ▪ Tarieven ▪ State of the art kennis organiseren ▪ Nieuwe vormen ontwikkelen ▪ Realiseren voldoende plekken ▪ Matching
Regionaal / gemeentelijk	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Respijtzorg ▪ Passende vervolgplekken ▪ Administratieve lasten ▪ Kwaliteitscriteria toepassen ▪ Tarieven ▪ State of the art kennis organiseren ▪ Bewustwording ▪ Realiseren voldoende plekken
Aanbieder	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reflectie/coaching voor hele gezin ▪ Opleiding en scholing ▪ Administratieve lasten ▪ State of the art kennis organiseren ▪ Kwaliteitscriteria toepassen

betekent dat we in onze Koers niet ook nog eens deze opgaven apart moeten gaan uitwerken. We zullen wel aangeven welke stappen er in de andere plannen worden gezet ten behoeve van kleinschalige gezinsgerichte jeugdhulp en wat dat voor ons betekent.

Versterken	Toepassen kwaliteitscriteria; leren en reflecteren	Gezamenlijk verhaal - bewustwording	Partnerschap: onderwijs, gemeente, zorgspecialismen
Verbinden en vernieuwen	samenhang met andere actieplannen, w.o. nieuwe vormen	Kennisdelen; verspreiden en leren van best practices	
Voorwaardelijk	Continuïteit (inclusief 18-/18+)	Vitaliteit (w.o. respijtzorg)	Bekostiging en administratieve lasten

Versterken

Toepassen kwaliteitscriteria

In de Jeugdwet staat expliciet vermeld dat *in geval van een uithuisplaatsing de jeugdige, ‘indien redelijkerwijs mogelijk’, bij een pleegouder of in een gezinshuis wordt geplaatst, tenzij dit aantoonbaar niet in het belang is van de jeugdige*. Door deze wettelijke verankering in de jeugdwet, is de vraag naar gezinshuizen toegenomen en is ook de plaatsing van het aantal jeugdigen met een complexe zorgvraag in een gezinshuis substantieel toegenomen. De sector zelf heeft de behoefte uitgesproken om gezinshuizen verder te professionaliseren. Een grote vertegenwoordiging (Gezinshuis.com, Present 24x7, Driestroom, Jeugdzorg Nederland, Keurmerk Gezinshuizen, ‘s Heerenloo, Hogeschool Leiden en NJi) heeft met veel input vanuit het veld, kwaliteitscriteria ontwikkeld. Het uitgangspunt van de kwaliteitscriteria is dat zorg en hulpverlening in gezinshuizen niet alleen kwalitatief goed, maar ook transparant en navolgbaar moet zijn. Er zijn vier bouwstenen van criteria geformuleerd:

Bekwame gezinshuisouder	Leefklimaat in gezinshuizen	Positie jeugdige en diens ouders	Transparante, navolgbare, goede zorg
--------------------------------	------------------------------------	---	---

Kernelementen van onze Koers

Versterken - vervolg

Het doel van de Kwaliteitscriteria is om aan te geven wat kenmerken zijn van een **kwalitatief goed gezinshuis** ('het wat'). Gezinshuisouders en ondersteunende partijen hebben de ruimte om **de manier waarop** ze dit doen ('het hoe') **zelf vorm te geven**. Uitgangspunt van de Kwaliteitscriteria is: '**pas toe of leg uit**'. Een gezinshuisouder heeft de professionele verantwoordelijkheid om kwaliteit te bieden zoals verwoord in de Kwaliteitscriteria, maar **onderbouwd afwijken** in een individuele situatie is onderdeel van de professionele autonomie.

De belangrijkste opgave voor de komende periode is om de kwaliteitscriteria toepasbaar te maken, toe te kunnen passen en met elkaar te leren en reflecteren om te komen tot kwaliteitswaarborging en -verbetering. Daarbij zullen we reëel met elkaar moeten kijken én leren in hoeverre de geformuleerde criteria voor alle vormen van gezinshuizen toepasbaar zijn. De komende periode vraagt een intensieve toets in en aan de praktijk. Daarbij wordt ook het gedachtengoed van de ontwikkelcirkel lerend jeugdhulpstelsel ingezet.

Gezamenlijk verhaal - bewustwording

De kwaliteitscriteria hebben ook gezorgd voor gezamenlijke definities en taal. Hierdoor is het veel duidelijker wat de positie is van gezinshuizen in het jeugdhulplandschap en wat er nodig is om de best passende zorg en ondersteuning voor de jeugdigen in gezinshuizen te (blijven) leveren en hoe dit bijdraagt aan het versterken van 'het gewone leven' ook als een kind niet meer thuis kan wonen. Het is nu van belang dat wij als vertegenwoordigers van gezinshuizen doorpakken en ook gaan uitdragen wat

“Een gezinshuis is geen dure vorm van pleegzorg, maar een alternatief voor residentiele leefgroepen.”

gezinshuizen zijn, wat het belang er van is en wat we nodig hebben om te kunnen blijven voldoen aan de benodigde kwaliteit. Er bestaan bij onze partners, zoals gemeenten, het onderwijs, (GGZ, (L)VG)-

specialisten, verschillende beelden over de positie en het belang van gezinshuizen. Met de kwaliteitscriteria hebben we een sterk middel in de hand om gezamenlijk – zowel intern als extern – bewustwording te creëren door een gezamenlijk verhaal en visie uit te dragen

Partnerschap

In het verlengde van het gezamenlijk creëren van bewustwording, kunnen we ons ook versterken door de verbinding met belangrijke partners anders vorm te geven. We hebben in veel gevallen te maken met een gemeente die bovenal *inkoper* is, terwijl wij als sector ook een gemeente nodig hebben die zich aan ons verbindt als *partner*. Een gemeente die zich empathisch en meedenkend opstelt naar gezinshuizen, begrijpt dat langdurige verbindingen noodzakelijk zijn, een gezinshuis een plek is waar kinderen langdurig wonen en doorplaatsing voorkomen moet worden. Het onlangs gepubliceerde rapport van Garage 2020 over blue zones in de jeugdhulp, laat zien dat gemeenten die de zorg anders weten te organiseren – en dichterbij de uitvoering staan – veel effectiever zijn. Dat geldt ook voor andere partners, zoals het onderwijs, jeugd-GGZ en zorg-specialisten. Er moet een sterkere verbinding

“Kan de school meer met een traumabril naar het kind kijken. Het is geen regulier kind: kijk achter het gedrag.”

Kernelementen van onze Koers

komen tussen school, gezinshuisouder, leerling, biologische ouder en gemeente. Een gezamenlijk plan en arrangement helpt daarbij, zodat duidelijk blijkt wat er aan de hand is, welke behandeling het kind krijgt en wat er van de school verwacht mag worden.

Vooraf ook als het gezinshuis niet het ouderlijk gezag heeft. Op die manier ontstaat een gezamenlijke visie tussen school en gezinshuis op de samenwerking. Het is van belang dat school en gezinshuis regelmatig evalueren. School is een cruciale randvoorwaarde

“Kan de school meer met een traumabril naar het kind kijken. Het is geen regulier kind: kijk achter het gedrag.”

voor de toekomst van kinderen, maar ook voor de plek van kinderen in een gezinshuis. Daarnaast hebben we ook zelf een verantwoordelijkheid om naar andere professionals, zoals gedragswetenschappers, psychologen, psychiaters, jeugdbeschermers en

behandelaren, duidelijk te maken wat het is om samen te wonen met deze kinderen.

Professionals krijgen handvatten aangereikt hoe om te gaan met deze problematiek, zo integraal mogelijk. Dit geldt ook in de gezinshuizen voor crisisopvang waar de verblijfsduur weliswaar korter is maar het partnerschap net zo belangrijk.

Verbinden en vernieuwen

Integraliteit en samenhang met andere plannen en onderzoeken

Het actieprogramma *Zorg voor de Jeugd* bestaat uit een aantal actielijnen, dat weer wordt uitgewerkt door verschillende verantwoordelijken in diverse plannen.

Voor het overgrote deel moeten onze opgaven in de regio's, gemeenten en door de aanbieders zelf gerealiseerd worden. Het is van belang dat niet elk (landelijk) plan leidt tot een versnipperde lokale aanpak. Wij zijn ons daar zeer van bewust. Daarom sluiten we in de implementatie aan bij de initiatieven die elders (landelijk en lokaal) worden uitgewerkt. Dat vraagt wel dat we op de hoogte zijn van de ontwikkelingen en er een eenvoudige ondersteuningsstructuur is waarop we kunnen aansluiten. Het OZJ kan hierin ondersteunen.

Kennisdelen: verspreiden en leren van inspirerende voorbeelden

De vernieuwing en innovatie bij gezinshuizen gaat ontzettend snel. Dat geldt ook voor de

Niveau	Lopende trajecten
Landelijk	<ul style="list-style-type: none"> Actieplan Pleegzorg Actieplan Best passende zorg voor meest kwetsbare jongeren Kwaliteitscriteria Gezinshuis Fiscale aftrekbaarheid woonlasten Administratieve lasten Matchingsvraag (NJI) Onderzoek gezinshuizen leeftijdsgrens -18/+18 (VWS) Onderzoek landschap gezinshuizen voor jeugdigen met een beperking (VGN) Opleiding gezinshuisouders (Hogescholen – i.s.m. Gezinshuis.com en beroepsverenigingen)
Regio / gemeente	<ul style="list-style-type: none"> Pilot Ruimte voor jeugdhulp in gezinsvormen (NJI) OZJ biedt ondersteuning aan de regio's
Aanbieder	<ul style="list-style-type: none"> Associatie voor de Jeugd organiseert een kenniskring over kleinschaligheid Inspirerende voorbeelden en initiatieven van aanbieders

ontwikkelingen van nieuwe kleinschalige (gezinsgerichte) voorzieningen. Op pagina 7 wordt een aantal van deze inspirerende voorbeelden beschreven. De ontwikkeling naar meer van dit soort innovaties is noodzakelijk om de afbouw van residentiële zorg te versnellen. Daarom is het ook van belang om aan te sluiten bij het actieplan *Betere Zorg voor meest kwetsbare jeugdigen*. Het helpt om goede voorbeelden en initiatieven gestructureerd te verzamelen, presenteren en verrijken zodat ze makkelijk toegankelijk zijn en eenvoudig elders toegepast kunnen worden. NJi en OZJ zullen hiervoor, in samenwerking met de VNG en in afstemming met de veldpartijen, het initiatief in nemen.

Kernelementen van onze Koers

Verbinden en vernieuwen

Kennisdelen: verspreiden en leren van inspirerende voorbeelden en goede praktijken

De vernieuwing en innovatie bij gezinshuizen gaat ontzettend snel. Dat geldt ook voor de ontwikkelingen van nieuwe kleinschalige (gezinsgerichte) voorzieningen. Er is al een aantal mooie inspirerende voorbeelden ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld aanleunwoningen voor 18+ of gezinshuis intensief voor jongeren met zware problematiek/ gesloten plaatsing. Op de volgende pagina wordt een aantal van deze inspirerende voorbeelden beschreven. De ontwikkeling van meer innovatieve kleinschalige gezinsgerichte voorzieningen is noodzakelijk om de afbouw van (gesloten) residentiële zorg te versnellen. Hierbij wordt expliciet de verbinding gezocht met het actieplan *Betere Zorg voor meest kwetsbare jongeren*. Het is van belang dat de inspirerende initiatieven gestructureerd worden verzameld, gepresenteerd en verrijkt zodat ze makkelijk toegankelijk zijn en eenvoudig elders toegepast kunnen worden. NJi zal hiervoor, in samenwerking met de VNG en in afstemming met de veldpartijen, het initiatief in nemen.

Voorwaardelijk

Continuïteit en stabiliteit, ook na 18 jaar

Een belangrijke uitdaging is om de overgang van 18-/18+ soepeler te laten verlopen. De overgang van 18- naar 18+ in de jeugdhulp is zeer complex door de vele verschillende betrokken partijen, meerdere wettelijke kaders en verwevenheid met andere domeinen. Het is daarom belangrijk dat gezinshuizen in samenspraak met gemeenten, jeugdhulpaanbieders en de jongeren afspraken maken om de overgang te bespreken. In verschillende onderdelen van *Zorg voor de Jeugd* (waaronder actielijn 4) wordt dit geagendeerd en uitgewerkt. De verwachting is dat binnenkort aan de Tweede Kamer, naar aanleiding van de motie Voordewind, de uitkomsten van een onderzoek gepresenteerd worden naar de (on)mogelijkheden en (on)wenselijkheden om de leeftijdsgrens van kinderen in gezinshuizen op te hogen naar 21 jaar.

Vitaliteit

Voor de duurzaamheid van de plaatsingen van jongeren in gezinshuizen, moeten gezinshuisouders vitaal blijven. Goed georganiseerde respijtzorg is hierbij met name

vaak cruciaal. Dit is breed – niet alleen voor gezinshuizen en pleegzorg – een knelpunt in de sector, maar randvoorwaardelijk voor de duurzaamheid en continuïteit van gezinshuizen. Regionaal en lokaal worden verschillende ondersteuningsvormen ontwikkeld om de vitaliteit van gezinshuisouders te bevorderen. Het belang van vitaliteit zal een plek moeten krijgen in het gezamenlijke verhaal zodat gemeenten en andere partners bewust worden van het belang ervan. De nieuwe goede praktijken, en de werking ervan, zullen verspreid moeten worden onder gemeenten.

Bekostiging en administratieve lasten

Tarieven. Er worden zeer uiteenlopende tarieven gehanteerd door de verschillende gemeenten voor de gezinshuiszorg. Dat komt deels doordat het voor veel gemeenten niet duidelijk is wat de zorgvorm gezinshuizen inhoudt en welke kosten daarbij komen kijken. De kwaliteitscriteria bieden hiervoor handvatten. De VNG gaat met landelijke vertegenwoordigers van gezinshuizen in gesprek over bouwstenen voor een reëel tarief. Hierbij zal ook nadrukkelijk aandacht gevraagd worden voor financiering op maat gezien de differentiatie in het aanbod van gezinshuizen (crisis, langdurig, etc). **Verantwoordingslasten (jaardocument).** Gezinshuizen ervaren een hoge verantwoordingslast, met name het jaardocument kenmerkt zich door dubbele administratieve lasten. Met de sector en betrokken partijen (VNG/IGJ,VWS) wordt nagegaan of en hoe de verantwoordingslasten verlicht kunnen worden.

Fiscaal/ juridische aspecten. Het huidige fiscale klimaat in Nederland heeft enkele beperkingen om een gezinshuis te starten. VWS gaat in gesprek met Financiën om meer duidelijkheid voor de sector te creëren en, waar mogelijk, de knelpunten aan te pakken.

Organisatorische vraagstukken over ondernemingsvormen. De verschillende vormen waarin een gezinsgerichte voorziening opgezet kan worden (loondienst, franchise, samenwerkingsverband) kennen allemaal hun eigen uitdagingen op bovenstaande voorwaarden. Dit verdient aandacht in de uitwerking én in de begeleiding van (nieuwe) gezinshuisouders.

Naast bovenstaande voorwaarden, is een gezamenlijk zorgvuldig proces noodzakelijk, zodat eigenaarschap, draagvlak en een goede inpassing in het onderwijs-zorglandschap kan ontstaan. In het kader van het actieplan *Passende Zorg voor kwetsbare jongeren*, werkt de sector in gezamenlijkheid aan de implementatie. Wij zijn hier onderdeel van.

Inspirerende voorbeelden & nieuwe vormen – kleine (niet uitputtende) impressie

Regionale en lokale netwerken: samen delen, reflecteren en leren

De partijen betrokken bij gezinshuizen weten elkaar steeds beter te vinden in vorm van regionale of lokale netwerken. Die netwerken verschillen in doel, vorm en schaal.

Variërend van grotere netwerken - met o.a. gemeentes, zorgaanbieders, gespecialiseerde jeugdhulporganisaties en (potentiële) pleeg- en/of gezinshuisouders – die samen nieuwe pleeggezinnen en gezinshuisouders ondersteunen én zoeken. Tot kleine netwerken waarin pleeg- en gezinshuisouders elkaar ondersteunen en samenwerken bij de opvang van uithuisgeplaatste kinderen in de gemeente. [Klik hier voor meer informatie](#)

De “aanleunwoning” voor 18+ jongeren: ruimte om stapsgewijs ouder te worden

Wanneer jongeren vanuit het gezinshuis direct naar zelfstandig of begeleid wonen overgaan, is de overstap vaak te groot. Gezinshuizen spelen hier steeds vaker zelf op in. Een opkomende voorziening bij een gezinshuis is de zogenaamde aanleunwoning (of: kangoeroe-constructie), waarbij een jongere kan oefenen met zelfstandig wonen in de nabijheid van het gezinshuis. Dit heeft meestal de vorm van een apart gebouw, bijvoorbeeld een bijgebouw in de tuin (zie ook de plaatsing van mobiele kleine woningen op het terrein van gezinshuisouders in de Achterhoek). Een voorbeeld hiervan is gezinshuis Hart voor de Zaak, dat werkt volgens hun “groeimodel”. [Klik hier voor meer informatie](#)

JongWijs: eerdere ervaringen inzetten om anderen te helpen

JongWijs is een netwerk van jongeren en jongvolwassenen met ervaring in een pleeggezin, gezinshuis of jeugdzorgboerderij. Dit zijn zowel pleegkinderen en gezinshuiskinderen als ook de kinderen van pleegouders en gezinshuisouders. Ze vormen een landelijk netwerk van jongeren die met elkaar ervaringen delen en projecten opzetten. Ook geven ze (on)gevraagd advies aan professionals, (jeugd-)zorgorganisaties en beleidsmakers in de zorg voor jeugd. Ze brengen door hun ervaring een uniek perspectief in. [Klik hier voor meer informatie](#)

Gezinshuis Intensief: een kleine, gezinsgerichte setting als duurzaam alternatief

Gezinshuis Intensief is een gezinshuis voor maximaal vier jongeren tussen de 8 en 18 jaar die anders in een residentiële setting of zelfs gesloten geplaatst zouden zijn. Het gaat om kinderen die veel hebben meegemaakt in hun nog jonge leven. Dankzij de kleinschaligheid en vaste opvoeders kunnen zij intensief begeleid worden, soms zelfs één op één, en tot het aangaan van een vorm van een hechtingsrelatie, afgestemd op wat bij de jongere past. Doordat ze werken met een klein team kunnen we deze zorg langdurig blijven bieden. [Klik hier voor meer informatie](#)

School2Care en Integraal Ambulant Team: de brug met school is cruciaal

School is belangrijk voor het toekomstperspectief van kinderen. Dragende banden tussen gezinshuis en onderwijs zijn dus van belang. Er bestaan al diverse initiatieven die de brug slaan met onderwijs. School2Care is een speciale school voor voorgezet onderwijs. Jongeren, onder meer uit gezinshuizen, krijgen een intensief programma (van 8 tot 8), waarin onderwijs en zorg zijn geïntegreerd. [Klik hier voor meer informatie](#) Het Integraal Ambulant Team (IAT) is een samenwerking waarin verschillende partijen uit de regio Haaglanden integrale specialistische hulp bieden aan (gezinshuis)gezinnen. Kennis en kunde gebundeld. Eén gezin, één plan. Een belangrijke taak van het IAT is een (blijvende) verbinding met school. Daaronder valt het ondersteunen van leerkrachten en mentoren, en de dialoog over het kind. [Klik hier voor meer informatie](#)

Gezinshuis-Plus: een integrale benadering als sleutel voor de toekomst

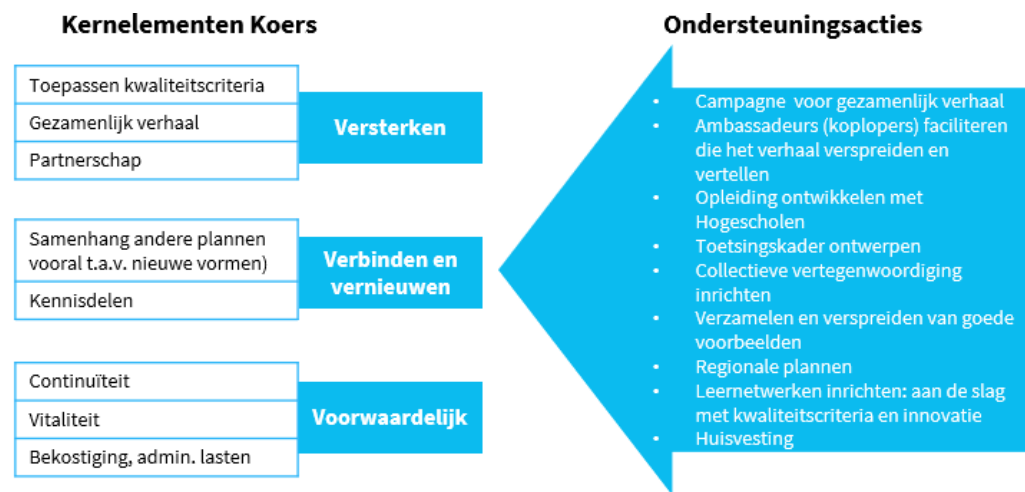
Gezinshuis-Plus is net als Gezinshuis Intensief voor kinderen die vanwege hun complexe problematiek gesloten opgenomen dreigen te worden, of al opgenomen zijn. Typerend is de integrale infrastructuur, afgestemd op de individuele ontwikkeling van een kind. Wonen, onderwijs en vrije tijd zijn zorgvuldig op elkaar aangesloten. De belangrijkste doelen zijn het voorkomen of verkorten van een gesloten traject, herstel van het gewone leven en het opvoeden naar een volwaardig burgerschap. Een team van de Hogeschool Leiden was verbonden aan dit traject. Dit project is met name gestopt vanwege het ontbreken van (project)financiering. [Klik hier voor meer informatie](#)

Ondersteuningsacties: hoe komen we van “het wat” naar “het hoe”?

Ondersteuningsacties

Op de vorige pagina's hebben we de kernelementen van onze Koers beschreven. De basis is het toepassen van de kwaliteitscriteria, met daarnaast een aantal aanvullende opgaven zodat de vernieuwing en beoogde verandering tot stand komt. Net als voor de Kwaliteitscriteria geldt voor deze Koers: we geven aan *wat* er moet gebeuren, het *hoe* is aan de partijen zelf. Echter we weten ook dat het – vooral in een versnipperd en verspreid veld – niet eenvoudig is om tot actie over te gaan. Het vraagt een veranderstrategie om ook daadwerkelijk invulling te kunnen geven aan “het wat”. Daarvoor formuleren we in dit hoofdstuk een aantal **ondersteuningsacties**. Deze acties worden landelijk opgepakt, maar kunnen vanzelfsprekend lokaal en regionaal invulling krijgen.

Campagne: gezamenlijk verhaal maken en verspreiden

Iedereen heeft de vrijheid om eigen accenten te leggen in het verhaal over (het belang van) gezinshuizen, maar het helpt als er een gezamenlijke basis ligt, dat ook collectief wordt uitgedragen. Daar kan ook in meegenomen worden wat gezinshuizen van andere partners nodig hebben om het gewone leven te versterken en de best passende zorg te leveren.

Looptijd: 1 juni 2019 – 1 maart 2020

Verantwoordelijk: Kerngroep Koers Gezinshuizen

Ambassadeurs

Het aantal gezinshuizen is het afgelopen jaar sterk gegroeid, maar het zijn heel veel eenlingen die elk zelf het wiel uitvinden. De koplopers van het eerste uur hebben aangegeven dat zij bereid zijn om als ambassadeur van de gezinshuizen actief naar buiten te treden. Voor een deel doen ze dit al, maar in het licht van het verhaal, het bewustwordingstraject en het eventueel ondersteunen van startende en/of tobende gezinshuizen vraagt dit meer van hen, dan dat ze nu al doen. Het goed coördineren, organiseren en equiperen van deze ambassadeurs is noodzakelijk om hen in positie te brengen én hun reguliere taak als gezinshuisouder te laten blijven uitvoeren.

Looptijd: 1 juni 2019 – 1 juni 2021

Verantwoordelijk (voor coördineren, organiseren en equiperen): OZJ, NJi

Opleiding ontwikkelen

Gezinshuisouder is een vak. Het kan (toekomstige) gezinshuisouders helpen om hiervoor een specifieke beroepsopleiding te doen. In de kwaliteitscriteria staan vermeld dat een aantal Hogescholen kenbaar maakte interesse te hebben in het ontwikkelen van specifieke scholingstrajecten op basis van onderzoek dat momenteel loopt, zoals een tweejarige associate degree (AD).

Looptijd: 1 juni 2019 – 1 juni 2020

Verantwoordelijk: Hogescholen

Toetsingskader ontwerpen

De kwaliteitscriteria zijn een belangrijke input voor de manier waarop kwaliteit in gezinshuizen getoetst kan worden ten behoeve van externe verantwoording. De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd gebruikt deze input voor het toezicht en de kaders waarmee zij toetsen. Ook kunnen de onderdelen gebruikt worden voor audits en collegiale bezoeken.

Looptijd: 1 juni 2019 – 1 juni 2021

Verantwoordelijk: IGJ, met medewerking van gemeenten

Ondersteuningsacties: hoe komen we van “het wat” naar “het hoe”?

Collectieve vertegenwoordiging inrichten

Het landschap van gezinshuizen is versnipperd. Er zijn veel verschillende vormen en ook de governance is zeer divers. Er zijn relatief veel zelfstandigen. Hierdoor is het niet altijd eenvoudig om elkaar te representeren, kwaliteitsborging te garanderen en gezamenlijk te leren. Een randvoorwaarde voor de volwassenheid van de sector is dat de collectieve vertegenwoordiging beter wordt geregeld. Op die manier kan er eenvoudiger een eenduidig geluid landelijk, regionaal en lokaal worden afgegeven, waardoor gezinshuizen een krachtigere speler worden in het jeugdzorglandschap. Het al ingerichte Platform gezinshuizen zou hiervoor benut kunnen worden.

Looptijd: 1 juni 2019 – 1 oktober 2019

Verantwoordelijk: Kernteam Koers Gezinshuizen

Verzamelen en verspreiden van goede voorbeelden

Er wordt een centraal punt ingericht van waaruit goede voorbeelden en innovatieve projecten worden verzameld, verrijkt en gepresenteerd zodanig dat andere gezinshuizen en gemeenten er ook mee aan de slag kunnen.

Looptijd: 1 juni 2019 – 1 januari 2021

Verantwoordelijk: NJi en OZJ (in samenwerking met VNG en het veld)

Regionale plannen

Alle 42 jeugdzorgregio's hebben een meerjarig transformatieplan ingediend bij VWS en ontvangen daarvoor (desgewenst) ondersteuning vanuit het OZJ en een financiële bijdrage (42 regio's, 36 mln per jaar). In een groot aantal plannen is de ontwikkeling van kleinschalige gezinsgerichte voorzieningen en het versterken van gezinshuizen opgenomen. Het toepassen van de kwaliteitscriteria en invulling geven aan de aanvullende opgaven, zoals vermeld in deze Koers, sluiten daarbij aan. Het is daarmee zaak om deze Koers en de uitvoering van de regionale plannen meer aan elkaar te verbinden.

Looptijd: 1 juni 2019 – 1 januari 2021

Verantwoordelijk: Regio's, OZJ, ambassadeurs

Leernetwerken: lokaal en regionaal aan de slag met kwaliteitscriteria en innovatie

Uiteindelijk gaat het er om dat gezinshuisouders, zorgaanbieders en franchiseorganisaties, samen met hun omgeving, de kwaliteitscriteria gaan toepassen. De kwaliteitscriteria zijn een levend document, waarbij voortdurende toetsing aan de praktijk noodzakelijk is. Dat vraagt dat partijen gezamenlijk uitproberen, reflecteren en leren. Dat gaat niet vanzelf. Dit proces zal gestimuleerd en gesteund moeten worden, bijvoorbeeld door het opzetten van proeftuinen, waarin expliciet gewerkt wordt met de kwaliteitscriteria. Hetzelfde geldt voor het gezamenlijk werken aan innovatie. We willen allemaal dat er nieuwe gezinsgerichte vormen van kleinschaligheid ontwikkeld worden. Dit gebeurt alleen als er ook een infrastructuur is waarmee dit gemakkelijk kan en waarbij gezamenlijk geleerd wordt. Het is van belang dat er leernetwerken ontstaan (lokaal en regionaal) waarin gezinshuisouders, (biologische) ouders, jongeren/kinderen en zorgaanbieders, franchiseorganisaties, samen met gemeenten, het voortouw nemen om kennis uit te wisselen, te ontwikkelen, te leren en te reflecteren. Het is van belang dat dit in samenhang gebeurt met de regionale structuur van het brede actieprogramma Zorg voor Jeugd, Actieplan Pleegzorg, samenwerkingsplatform vakmanschap (actielijn 6) en actieplan Best Passende zorg voor kwetsbare jongeren.

Looptijd: 1 juni 2019 – 1 januari 2020

Verantwoordelijk: NJi, gezinshuisouders, zorgaanbieders, franchiseorganisaties, samen met gemeenten in de lead; met ondersteuning van de regio, OZJ, Alliantie Kind in Gezin, Associatie voor Jeugd en JongWijs

Huisvesting

In verschillende regio's lopen gemeentes en zorgaanbieders er tegenaan dat het in de huidige overspannen woningmarkt lastig is om voldoende grote passende woningen te vinden ten behoeve van de start van nieuwe gezinshuizen. Tegelijkertijd liggen er ook kansen om leegstaande panden beter te benutten. VNG, gemeenten en zorgaanbieders kunnen hiertoe verbinding zoeken met woningcorporaties.

Looptijd: 1 juni 2019 – 1 januari 2020

Verantwoordelijk: VNG, gemeentes, zorgaanbieders

Ondersteuningsacties: hoe komen we van “het wat” naar “het hoe”?

	Ondersteuningsacties	Specifieke acties
Versterken		
Toepassen kwaliteitscriteria	Opleiding, toetsingskader, leeromgeving	
Gezamenlijk verhaal	Campagne, ambassadeurs, collectieve vertegenwoordiging	
Partnerschap	Campagne, ambassadeurs, goede voorbeelden, leeromgeving	Onderwijs
Verbinden en vernieuwen		
Integraliteit en samenhang andere plannen	Ambassadeurs, regionale plannen, leeromgeving	VWS, IGJ
Kennisdelen: verspreiden en leren	Goede voorbeelden, leeromgeving, campagne, ambassadeurs	NJi, OZJ
Voorwaardelijk		
Continuïteit	Goede voorbeelden	VWS
Vitaliteit	Goede voorbeelden, campagne	
Bekostiging en administratieve lasten	Goede voorbeelden, campagne	VWS, IGJ, VNG. Financiën